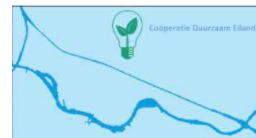

Jaarverslag 2023

Coöperatie Duurzaam Eiland U.A.

Kleine windmolen op boerenerf

Een duurzaam eiland

In de sterk verstedelijkte regio Utrecht ligt ten zuiden van de kern Houten een landelijk gebied dat het Eiland van Schalkwijk wordt genoemd.

Het wordt een eiland genoemd omdat het omringd wordt door water: ten zuiden de Lek, ten noorden het Amsterdam Rijnkanaal en ten westen het Lekkanaal. In het oosten ligt nog een klein stukje eiland dat hoort bij de gemeente Wijk bij Duurstede. Het Eiland wordt een landjuweel genoemd waar grootschalige woningbouw is uitgebleven en de dorpen Schalkwijk en Tull en 't Waal levendig zijn met veel recreatieve voorzieningen. Daarmee is het een gebied waar het goed wonen en werken is.

De druk op dit gebied is groot door onder meer de energietransitie, de noodzaak om woningen te bouwen en te voorzien in de recreatieve behoeften van de steden rondom.

Voor het opwekken van zonne- en windenergie is grond nodig en daarmee komt het Eiland van Schalkwijk in beeld. Het Eiland zal duurzame energieprojecten moeten gaan herbergen. In het westen staan windmolens en in het midden komen nieuwe molens. Ongeveer 125 hectare zal voor zonnevelden gebruikt worden waarvan nog de helft gebouwd zal gaan worden.

Woningbouw is nodig omdat er dringend behoefte is aan woningen in het dorp en in de regio. Drinkwater wordt gewonnen in Tull en 't Waal en er wordt gezocht naar een nieuwe bron voor drinkwater om aan de enorme behoefte van de regio te voorzien. Daarnaast gebeurt van alles in het kader van de agrarische structuur versterking met als doel via bedrijfsverplaatsingen en het verbeteren van de infrastructuur een levensvatbare agrarische sector te behouden. En dan ligt het eiland ook nog eens voor een groot deel binnen Unesco Werelderfgoed de Hollandse Waterlinie wat gevolgen heeft voor de inrichting van het gebied. Kortom: van stilstand is geen sprake.

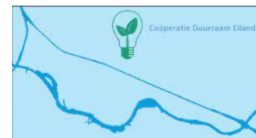
Ons streven

We zijn ons als bewoners bewust van onze verantwoordelijkheid. Ook wij zien de noodzaak van minder gebruik van fossiele energie en maken ons sterk voor opwekking van duurzame energie op het eiland. Aan woningbouw valt niet te ontkomen, we staan achter een levensvatbaar agrarisch gebied en zijn trots op de Unesco Werelderfgoed status. Duurzaamheid staat in dit alles bij ons op de eerste plaats.

Vandaar dat de Coöperatie Duurzaam Eiland in 2020 is opgericht met werkgroepen verduurzaming (isolatie), grootschalige opwekking energie (zonnevelden), kleine windmolens, warmtescans, gezonde voeding en ruimtelijke ordening. Op deze wijze willen we opkomen voor de eigenheid en de belangen van alle inwoners, in harmonie met de mooie natuur om ons heen.

Bert Smit

Voorzitter Coöperatie Duurzaam Eiland

Inhoudsopgave

Een duurzaam eiland

Ons streven

1. Operationele activiteiten

1.1. Inleiding

1.2. Warmtescans, verduurzaming gesprekken en adviesgesprekken

1.3. Informatiebijeenkomsten

1.4. Witgoedactie

2. Opwekken van energie

2.1. Inleiding

2.2. Grote zonnenvelden

2.3. Zon Op Dak

2.4. Kleine windmolens & kleine zonnenvelden

3. Bestuurlijke zaken

3.1. Professionalisering

3.2. PR en Communicatie

3.3. Lokatie

3.4. Personele bezetting

3.5. Overleg met andere organisaties

1. Operationele activiteiten

1.1. Inleiding

In het streven van Houten om aardgasvrij te zijn in 2024, passen warmtescans, verduurzamingsgesprekken en adviesgesprekken perfect. Het doel hiervan is om bewoners te ondersteunen bij het verduurzamen van hun woningen, zodat ze minder afhankelijk worden van fossiele brandstoffen zoals aardgas.

Een van de knelpunten is de financiële last voor bewoners om hun grote woningen of boerderijen te verduurzamen. Hoewel deze huizen op papier veel waard zijn, kunnen de stookkosten een aanzienlijk deel van het budget van bewoners opslokken. Voor sommigen is het simpelweg niet haalbaar om de transitie te maken van een energielabel G naar D. Dit ondermijnt niet alleen de leefbaarheid, maar ook de sociale cohesie in de gemeenschap.

De eerste stap is het verduurzamen van woningen met het doel minder energie te gaan gebruiken. Dit kan worden bereikt door het verbeteren van isolatie, het optimaliseren van verwarmings- en ventilatiesystemen en het installeren van energiezuinige apparaten. Door energie-efficiëntie te bevorderen, kunnen bewoners niet alleen hun ecologische voetafdruk verkleinen, maar ook hun energierekening verlagen.

Daarom vormen de warmtescans, verduurzamingsgesprekken en adviesgesprekken belangrijke stappen in het traject naar een aardgasvrije toekomst voor Houten. Deze initiatieven bieden waardevolle begeleiding en ondersteuning om woningen te transformeren naar duurzame, energiezuinige en toekomstbestendige gebouwen.

1.2. Warmtescans, verduurzaming gesprekken en adviesgesprekken

Een team van opgeleide vrijwilligers komt langs om infraroodopnames te maken. Zo kunnen warmtelekken en koudebruggen opgespoord worden. We kijken niet alleen naar de kosten maar ook naar de verhoging van het wooncomfort. Een warmtescan kan alleen in bepaalde omstandigheden gemaakt worden en kan daarom alleen in de winter uitgevoerd worden.

Het interpreteren van deze warmtefoto's vereist zorgvuldigheid, omdat ze afhankelijk zijn van verschillende factoren, zoals de bouwkundige constructie, binnentemperatuur en omgevingsfactoren. Reflecties van de grond, nabijgelegen gebouwen en zelfs de koude hemel kunnen invloed hebben op de warmtebeelden. Elk warmtescanrapport bevat opmerkingen en observaties van de vrijwilligers, die na veel ervaring met de foto's een goed beeld hebben van wat opvalt bij de woningen.

Gewoonlijk biedt een warmtescanrapport inzicht in wat er nodig is om de woning te verduurzamen. Voor verdere adviezen kunnen bewoners een vervolgspraak maken voor een verduurzamingsgesprek met de Coöperatie Duurzaam Eiland.

Onderwerpen van dit gesprek kunnen onder andere zijn: het opstellen van een isolatieplan, advies over aanpassingen aan de CV-installatie, isolatieadvies, ventilatiesysteemoptimalisatie, de installatie van een warmtepomp en het plaatsen van zonnepanelen.

Het Scanteam heeft in 2023 in totaal 35 warmtescans van woningen uitgevoerd, waarvan 75% in Schalkwijk en 25% in Tull en 't Waal en 't Goy.

1.3. Informatiebijeenkomsten

Met het organiseren van informatiebijeenkomsten, het aanbieden van warmtescans en persoonlijke keukentafelgesprekken informeert en stimuleert CDE de bewoners.

We komen graag langs om samen de wensen en mogelijkheden voor een duurzaam en toekomstbestendig huis te bespreken. Daarbij wegen we de investeringen en kosten af tegen de opbrengsten en wat daarbij voor jou belangrijk is.

*Aantal Algemene bijeenkomsten: 3
Aantal keukentafelgesprekken: 50*

1.4. Witgoedactie

Zonneparkeigenaar Hans van Dijk en de bouwer van het park Groenleven hadden de wens met het zonnepark iets terug te doen voor de lokale bevolking. Ze hebben een fonds opgezet om mensen met een kleine beurs te helpen met verduurzamen. Door het vervangen van energieslurpend witgoed door meer energie-efficiënte modellen, wordt niet alleen het milieu geholpen, maar worden ook de financiële lasten van huishoudens verlicht.

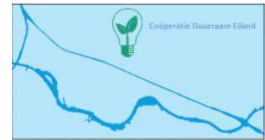
Aan de Coöperatie Duurzaam Eiland (CDE) is gevraagd de uitvoering hiervan te regelen.

Het is inspirerend om te zien hoe samenwerking tussen verschillende partijen, zoals zonneparkeigenaren, bouwers en lokale coöperaties, kan leiden tot concrete actie in de richting van duurzaamheid.

Door de focus te leggen op mensen met een laag inkomen komt het direct ten goede komt aan degenen die het het meest nodig hebben. Het onderstreept ook het belang van inclusiviteit en het verminderen van sociale ongelijkheid in de energietransitie. Het is een mooi voorbeeld van hoe duurzaamheidsinitiatieven sociaal rechtvaardig kunnen zijn.

Jaarverslag 2023

De observatie dat veel mensen moeite hebben om toe te geven dat ze hulp nodig hebben, en het belang van persoonlijke benadering en vertrouwen opbouwen bij het betrekken van huishoudens, benadrukt de complexiteit van het aanpakken van energiearmoede en het bevorderen van duurzaamheid.

Het feit dat het nieuws over het project van mond-tot-mond wordt doorgegeven en dat mensen elkaar helpen met het invullen van formulieren, toont aan hoe gemeenschappen kunnen samenwerken om elkaar te ondersteunen in tijden van nood. Dit versterkt niet alleen het project zelf, maar draagt ook bij aan een positieve sociale dynamiek binnen de gemeenschap.

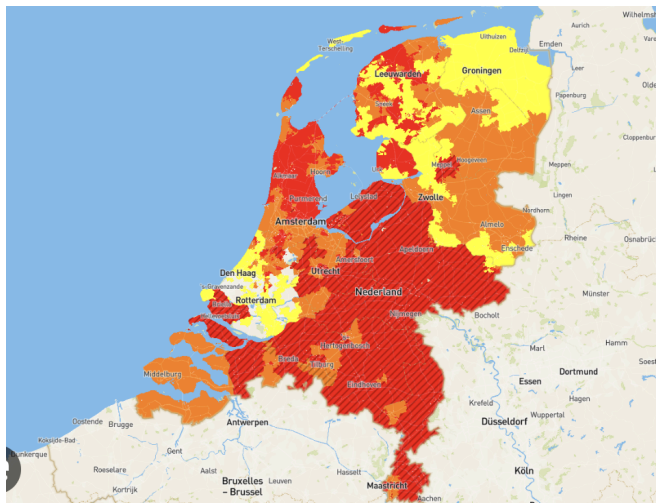
In 2023 is bij 40 huishoudens oud witgoed vervangen.

2. Opwekken van energie

2.1. Inleiding

Houten is voortvarend bezig op het gebied van de energietransitie. Er wordt volop geïsoleerd, daken worden belegd met zonnepanelen, het aantal grote windmolens zal worden uitgebreid en vergunningen zijn vergeven voor de aanleg van grote zonnevelden in het buitengebied. Zonder slag of stoot gaat dat niet. De grote windmolens stuiten op bezwaren onder de bevolking en de aan te leggen zonnevelden dreigen hun energie niet kwijt te kunnen door de netcongestie.

Het buitengebied rond Schalkwijk, Tull en 't Waal en 't Goy is een bijzondere plek, met veel ruimte en relatief weinig bewoners. Deze idyllische rust staat onder druk door de groeiende behoefte aan energietransitie en andere ontwikkelingen zoals recreatie, waterwinning en duurzame energieprojecten zoals zonnevelden en windmolens. Dit legt een speciale uitdaging op het gebied.

De verduurzaming richt zich enerzijds op het zoveel mogelijk besparen van energie en anderzijds op het op duurzame wijze grootschalig opwekken en lokaal leveren van energie, waarbij gestreefd wordt naar een zo minimaal mogelijke aantasting van het landschap. Het is van essentieel belang dat de baten van grootschalige energieopwekking ten goede komen aan de lokale gemeenschap.

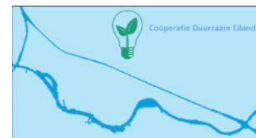
2.2. Grote zonnevelden

De samenwerkende coöperaties (Duurzaam Eiland Schalkwijk en Opgewekt Houten) komen in actie met het doel zonnevelden te ontwikkelen in eigendom van de plaatselijke bevolking.

Op 2 september en 4 oktober 2022 heeft de gemeente Houten de vergunningen verleend om te beginnen aan de bouw van de zonnevelden De Knoest en De Heul op het Eiland van Schalkwijk.

Omdat alle afspraken met grondeigenaren al gemaakt zijn, kunnen ze geen eigen plannen maken. Ze worden benaderd door ontwikkelaars omdat de gemeente lokale participatie eist. Met ontwikkelaar BHM/Chint, die al afspraken heeft gemaakt met de grondeigenaren van De Heul en De Knoest, komen ze overeen om de velden te ontwikkelen volgens het beleidskader van de gemeente. Samen met de omwonenden en een landschapsarchitect worden fraaie plannen gemaakt. Er worden meerdere bijeenkomsten gehouden voor de bevolking van Schalkwijk en Houten en met de omwonenden wordt uitgebreid overlegd over de plannen. De inbreng van omwonenden wordt verwerkt en de plannen vallen in goede aarde. Met de ontwikkelaar tekenen ze een overeenkomst dat de

zonnevelden minimaal voor 50% volledig eigendom zullen worden van de coöperaties en mogelijk 100% nadat ze opgeleverd zijn.

Omdat de werkmaatschappijen nog niet waren opgericht worden de vergunningen en de subsidies aangevraagd door de ontwikkelaar. Die zullen worden ingebracht in de werkmaatschappijen zodra die zijn opgericht.

Om de velden te kunnen exploiteren moeten de coöperaties veel geld investeren. Een aanzienlijk deel kan verkregen worden bij de bank. Maar een ander deel moet vergaard worden vanuit de Houtense samenleving en vanuit specifieke fondsen die daarvoor beschikbaar zijn. Er moet een aantrekkelijk plan gemaakt worden. En daar wringt zich op dit moment de schoen.

Daarnaast speelt dat de marktomstandigheden veranderd zijn. De energieprijzen zijn erg instabiel geworden, de rente en de bouwkosten zijn sterk gestegen en de energie kan niet meer zo makkelijk vervoerd worden. Die congestie leidt tot vreemde taferelen. Bij de Schalkwijkse brug is een nieuw verdeelstation gebouwd. Ideaal voor de nieuwe zonnevelden. Maar omdat het verdeelstation te klein is aanbesteed en er veel projecten waren die een aanspraak deden is het nu vol. De energie van zonneveld De Heul (vlak bij de Lek) gaat nu lángs het nieuwe verdeelstation een eind verder weg naar een station in Nieuwegein. Dat geeft flinke extra kosten.

Er ontstaan nieuwe ideeën: Als je de plaatselijk opgewekte energie kunt leveren aan plaatselijke afnemers met langdurige, zekere contracten snijdt het mes aan vele kanten: de congestie wordt beperkt, de lokale overheden en bedrijven profiteren van de lokale energie en de zekere exploitatie kan voor lagere rentekosten zorgen.

In 2023 is er veel overleg geweest met allerlei partijen. Met COH is een verbintenis aangegaan. Samen hebben we een bv opgericht (DOE bv) en voeren we gesprekken met de ontwikkelaar Chint, de gemeente, Stedin, de provincie, ontwikkelfonds, investeerders en anderen. Maar het heeft nog niet tot een start geleid want er is geen sluitende business case. M.a.w.: het is nog niet zeker of de investeringen die nodig zijn opgebracht kunnen worden.

2.3. Zon Op Dak

Op het eiland van Schalkwijk zijn vrijwel alle dakconstructies verschillend. CDE helpt mensen op het eiland van Schalkwijk met het installeren van zonne-energiesystemen. Voor elk dak worden aparte plannen en schetsen gemaakt. Als CDE vinden we het belangrijk dat de eigenaren, vooral boeren, goed geïnformeerd zijn en betrokken worden bij de beslissingen.

CDE adviseert ook over technische problemen, zoals asbest en zwakke daken. Ze geven informatie, zoeken naar financiële steun en maken berekeningen. Het hele proces kost veel tijd en overleg, vooral vanwege de grote investeringen en het regelen van aansluitingen bij Stedin.

Aantal gesprekken: 5

2.4. Kleine windmolens & kleine zonnevelden

De energietransitie binnen de gemeente Houten gaat niet zonder slag of stoot. De grote windmolens stuiten op bezwaren onder de bevolking en de aan te leggen zonnevelden dreigen hun energie niet kwijt te kunnen door de netcongestie.

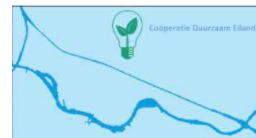
In dit kader pleit de CDE voor betere regelgeving die het mogelijk maakt in het buitengebied kleine windmolens en kleine zonnenvelden te plaatsen.

- Een kleine windmolen wordt geplaatst op het terrein van een bedrijf in het buitengebied, bijvoorbeeld een fruitteiler of een veeteeltbedrijf. Het moet een bepaalde omvang hebben om commercieel aantrekkelijk te zijn. Veel bedrijven hebben al zonnepanelen, de kleine windmolen zou een welkome aanvulling zijn in de tijd dat er niet voldoende zon is. De ondernemer is dan zelfvoorzienend en hoeft geen energie af te nemen van het net of te leveren aan het net.
- Kleine zonnenvelden in het buitengebied zijn ook een oplossing, vooral wanneer er geen zonnepanelen op een rieten dak of monument geplaatst kunnen worden. Op dit gebied is nu onvoldoende regelgeving.

Op 9 mei 2023 heeft Fred Dekker namens de werkgroep Kleine Windmolens Grote Kansen twee rapporten aangeboden aan wethouder Paul van Ruitenbeek. De werkgroep is een initiatief van de Coöperatie Duurzaam Eiland (CDE).

CDE pleit ervoor dat kleine windmolens en kleine zonnenvelden als serieuze opties worden beschouwd voor de energietransitie. De gemeente houdt dat nu nog tegen. In andere delen van het land en ook in de gemeente Wijk bij Duurstede (6 kleine windmolens) is men al wel zover. CDE dringt erop aan dat het college B&W voortvarend met wetgeving aan de slag gaat.

3. Bestuurlijke zaken

3.1. Professionalisering

Er zijn activiteiten uitgevoerd om ervoor te zorgen dat e-mails en documenten op een overzichtelijke manier kunnen worden opgeslagen en teruggevonden. Ook is ervoor gezorgd dat ze op een veilige manier worden opgeslagen.

Voor een betere communicatie intern en extern zijn nieuwe herkenbare e-mailadressen aangemaakt. Ten slotte zijn deze activiteiten ondergebracht bij een stabiele, goedkope partner.

Concreet betekent dat het volgende:

- Februari: Om over te stappen van WhatsApp naar Signal is een groep “Bestuur CDE” in Signal gemaakt en zijn een aantal bestuursleden overgestapt naar Signal.
- Maart: Voorkeur browser tbv CDE is Mozilla Firefox. Voorkeur mailprogramma is Mozilla Thunderbird.
- Juli: Migratie van info@duurzaameiland.nl e-mailbox bij Greenhost.nl (3780 e-mails) naar e-mailbox bij Google Workspace zodat e-mails, documenten, agenda-items en contacten middels links benaderbaar zijn (en het rondsturen van versies van documenten geleidelijk zal gaan afnemen).
- Augustus: Sjabloon tbv Agenda en Notulen in Gdoc opgezet, ingericht en ingevoerd.
- Oktober: Administratieve afhandeling tbv Witgoed-actie opgezet, ingericht en ingevoerd.
- November: Na een half jaar aanvullen en aanpassen zijn de indeling van CDE Gdrive en CDE Gmail gelijk gemaakt.
- Het toevoegen van individuele duurzaameiland.nl e-mailadressen tbv de bestuursleden en werkgroepleden is vooralsnog in de koelkast gezet. Enerzijds omdat elk individueel e-mailadres iets meer dan €10 / maand kost. Anderzijds omdat het gebruik van 1 e-mailadres (voor privé, CDE, werk, e.d.) vooralsnog nog weinig bezwaren heeft. Onderzocht wordt welke alternatieven er zijn om substantieel minder kosten te hoeven maken per maand per individueel e-mailadres.
- Om wat meer te gaan wennen aan een individueel e-mailadres tbv CDE worden individuele e-mailadressen aangemaakt en geleidelijk ingevoerd.
- December: De diensten van CDE zijn: Verduurzamen, Warmteopslag, Warmtescans,, Windmolens groot, Windmolens klein en kleine zonneveldjes, Witgoed-actie, Zon Op Dak, Zonnevelden De Heul en De Knoest.
- Concept geheimhoudingsverklaring opgesteld.

3.2. PR en Communicatie

- A. Verbetering tekst en illustratie [Home pagina](#) website Duurzaam Eiland. Het is nu duidelijker waar CDE voor staat.
- B. Verbetering [inschrijfmogelijkheid](#) via de website.
- C. Deelname aan bijeenkomsten van gezamenlijke initiatieven Houten (ERH, COH, Impact, CDE) om in het Houtens Nieuws artikelen te plaatsen in kader duurzame energie.
 - a. Aantal online bijeenkomsten: 8
 - b. Aantal artikelen geplaatst in Houtens Nieuws door de gezamenlijke initiatieven: 20
 - c. Aantal artikelen van de hand van CDE: 4. Dat zijn de volgende artikelen:
 - i. 20 december 2023, [Zonnevelden of windmolens](#). Een artikel om de stand van zaken weer te geven.
 - ii. 27 september: [zon, wind en verder](#). Een artikel over wind, zon, opslag van energie en de rol van energiecoöperaties in Houten.
 - iii. 30 augustus: [zonnevelden Schalkwijk](#) . Hoe staat het met de zonnevelden De Knoest en De Heul?
 - iv. 17 mei: [Kleine windmolens](#) Artikel in kader van het rapport dat we aangeboden hebben aan de wethouder waarin we pleiten voor kleine windmolens in het buitengebied.

- D. Artikel in kader burgerberaad Houten: 5 september 2023, [Ik stook me nog steeds het klaplazerus](#). Artikel geschreven over gebruik van minder energie als de basis voor oplossing van het energieprobleem. En ondertussen het comfort te verbeteren en de kosten te drukken.
- E. [Berichten, geplaatst op website CDE](#): 21 artikelen. Met de volgende onderwerpen:
 - a. Trainingen woningen verduurzamen in het buitengebied
 - b. ITH op bezoek in Schalkwijk
 - c. Een duurzaam buitengebied voor iedereen (bezoek Groenlinks)
 - d. Samengaan van duurzame initiatieven in Schalkwijk
 - e. Ondersteuning bij verlaging energiekosten
 - f. Algemene ledenvergadering 26 juni 2023
 - g. Samengaan van duurzame initiatieven
 - h. Kleine windmolens en kleine zonnevelden
 - i. Hoe staat het met de nieuwe zonnevelden in Schalkwijk
 - j. Coöperatie op bezoek bij de Trossel
 - k. Artikelenreeks in kader Burgerberaad
 - l. Biobased bouw materiaal
 - m. Energiefestival 2023
 - n. Een bijzondere Schalkwijker (Ad van Wijk “met pensioen”)
 - o. Aanmelden Infrarood warmtescan weer mogelijk
 - p. Ik stook me nog steeds het klaplazerus
 - q. Houten Energieneutraal in 2040. Wat betekent dat?
 - r. Zon, wind en verder
 - s. Naar een nieuw energiesysteem
 - t. Aardgasvrij verwarmen
 - u. Geen nieuwe zonnevelden en windmolens meer in Houten?
- F. Digitale Nieuwsbrief.
 - a. Nieuwjaarswens 2023. Verzonden 324 adressen. Geopend 182 keer.
 - b. Nieuwsbrief juni 2023. Verzonden aan 332 adressen. Geopend 205 keer.
- G. Flyer voor de witgoedactie. In het kader van de witgoed-actie is een flyer geprint. Deze is uitgedeeld aan bestuursleden, een stapel is in de kerk neergelegd en bij de Spar en bij de Trossel. Het was de start van het witgoedproject. Meer hierover elders in dit overzicht.

3.3. Lokatie

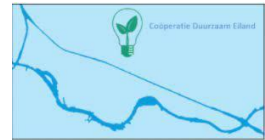
We zijn verhuisd naar het Lucashuis. Daar is onze maandelijkse vergadering en nodigen we externe partijen uit voor overleg.

3.4. Personele bezetting

In juni heeft Paul Bijleveld afscheid genomen als bestuurslid en penningmeester.

Paul was de juridische grondlegger van de Coöperatie en heeft deze zo ingericht dat de toekomstige revenuen ten goede komen aan de gemeenschap. Op inspirerende wijze met een niet aflatende inzet en gebruikmaking van zijn uitgebreide netwerk heeft hij veel voor CDE betekend de afgelopen jaren. Daarbij was zijn inbreng in de randvoorwaarden ten behoeve van de exploitatie van de te bouwen zonnevelden erg groot en gewenst. Maar zoals overal aan alles komt een einde!

3.5. Overleg met andere organisaties

- Alle bestuursleden hebben bijeenkomsten bezocht van onder meer de Energietafel van Houten met het doel samen te werken aan energieneutraal Houten in 2040. Bijeenkomsten met instanties zoals de Rabobank, Energie van Utrecht en de gezamenlijke coöperaties in het Kromme Rijngebied.
- Gesprekken over de te ontwikkelen zonnenvelden De Heul en De Knoest. Veelal samen met partner Coöperatie Opgewekt Houten, met STEL Driebergen (Adviesbureau duurzame energieprojecten) en ontwikkelaar Chint Solar.
- Deelname aan vergaderingen ter voorbereiding Burgerberaad Houten.